

Μάθημα 2^ο

Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών, προσεγγίσεις & χαρακτηριστικά

Εργαστήριο
Εφαρμοσμένης
Κοινωνικής Έρευνας και
Κοινωνικής Εργασίας

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Κούτρα Κλειώ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια,
Κοινωνική Λειτουργός, PhD, MPH,
kkoutra@hmu.gr

Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών

Community Needs Assessment

Η εκτίμηση κοινοτικών αναγκών αφορά στην αποτίμηση των αναγκών και στο σχεδιασμό των υπηρεσιών με την συμμετοχή της κοινότητας των ΜΚΟ, των εθελοντών, των κατοίκων μιας κοινότητας.

Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών

WHAT DO YOU

NEED?

A hand is shown in the bottom right corner, holding a piece of white chalk and writing the word 'NEED?' on a brown chalkboard. The word 'WHAT DO YOU' is already written above it in white chalk.

▣ Έμφαση δίνεται τα όποια αποτελέσματα να βασίζονται στις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού της κοινότητας και όχι στις ανάγκες όπως αυτές γίνονται αντιληπτές από τους επαγγελματίες.

Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών (Ε.Κ.Α.)

Καθορίζει ποιο είναι το πρόβλημα, γιατί υφίσταται πριν προτείνει λύσεις (Koutra, 2024)

Η Ε.Κ.Α. είναι η περιγραφή όλων των παραγόντων που πρέπει να διευθετηθούν προκειμένου να βελτιωθεί η υγεία και ευημερία ενός πληθυσμού (Harvey, 2024).

1. Η εκτίμηση κοινοτικών αναγκών είναι εργαλείο.....

..... σχεδιασμού.

Είναι η διαδικασία μέτρησης της φύσης και του μεγέθους των αναγκών συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού ώστε οι υπηρεσίες να ανταποκρίνονται σε αυτές (Hooper, 2009).

2. Η εκτίμηση κοινοτικών αναγκών είναι εργαλείο.....

.....κοινοτικής ανάπτυξης

- Καθορίζει **ΠΟΙΟΙ** έχουν ανάγκες, εστιάζοντάς σε ομάδες πληθυσμού από τα κάτω και όχι στις ανάγκες των υπηρεσιών δίνοντας μεγάλη βαρύτητα στην διαδικασία

COMMUNITY DEVELOPMENT

3. Η εκτίμηση κοινοτικών αναγκών είναι εργαλείο.....

.....παροχή υπηρεσιών & προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής

- Όλοι οι φορείς παροχής θα πρέπει να συμφωνήσουν και να ορίσουν στην έννοια «ανάγκη».

Social Services

Ανάγκη

Προσεγγίσεις

- A. Φιλοσοφικές
- B. Πραγματιστικές

Γενικά αποτελούν πεδίο διαφωνίας και δύσκολα είναι εννοιολογικά κοινά αποδεκτός ένας ορισμός

Α. Φιλοσοφικές

HUMAN
RIGHTS

- ▣ Η βασική αρχή σε αυτές είναι ότι η μη ικανοποίηση της ανάγκης δημιουργεί βλάβη στο άτομο.
- ▣ Συνδέονται με πανθρώπινες αξίες και άρα δικαιώματα.
- ▣ Προσλαμβάνονται ως αντιλήψεις για το σωστό και επιθυμητό που μεταβάλλονται ανάλογα με το ιδεολογικό πλαίσιο στο οποίο εξετάζονται και ερμηνεύονται.

MASLOW'S HIERARCHY OF NEEDS

B. Πραγματιστικές

- ▣ Βασίζονται στο χώρο της ψυχολογίας και βιολογίας.
- ▣ Εξισώνουν τις ανάγκες με τις ορμές.
- ▣ Χαρακτηριστική είναι η ταξινόμηση του Maslow σύμφωνα με τον οποίο οι δράσεις μας ωθούνται από κίνητρα με σκοπό να ικανοποιηθούν συγκεκριμένες ανάγκες.

Η αυτοπραγμάτωση

▣ Η πραγματοποίηση των πνευματικών, ψυχικών και σωματικών δυνατοτήτων του ανθρώπου, καθώς και η αίσθηση της πληρότητας-εσωτερική ισορροπία-που δημιουργείται ως ακόλουθο.

Τύποι προσδιορισμού των αναγκών

- ▣ Κανονιστικές (προσδιορίζονται από τους επαγγελματίες και ειδικούς με βάση αξιολογήσεις και κρίσεις).
  - ▣ Προσλαμβανόμενες (προβάλλονται σε δημόσιες συζητήσεις και έχουν εδραιωθεί στην κοινή λογική)
  - ▣ Εκφρασθείσες (εκφρασθεί γραπτά ή προφορικά ως αίτημα από τους πολίτες).
  - ▣ Σχετικές (από την συνεκτίμηση τους με άλλους παράγοντες)
- (Bradshaw στο Ζαϊμάκης, 2002)

Άσκηση στην τάξη

- Σε έναν δήμο, πολλοί γονείς αναφέρουν προφορικά και με emails ότι χρειάζονται απογευματινή υποστήριξη για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.
- Ταυτόχρονα, στα τοπικά ΜΜΕ και στα social media έχει ενταθεί η συζήτηση ότι «όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες στη μάθηση», και το θέμα έχει γίνει πολύ έντονο στη δημόσια ατζέντα.
- Μια διεπιστημονική ομάδα (κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, εκπαιδευτικός) αξιολογεί τα δεδομένα και καταλήγει ότι σε συγκεκριμένες οικογένειες η ανάγκη είναι υψηλής προτεραιότητας, επειδή συνδέεται και με οικονομική δυσκολία, σχολική αποτυχία και κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού.
- Σε ποια ή ποιες κατηγορίες αναγκών ανήκει το παραπάνω παράδειγμα;
- Να αιτιολογήσετε σύντομα.

Άσκηση στην τάξη- Απαντήση

- Εκφρασθείσες ανάγκες → επειδή οι γονείς το διατυπώνουν ρητά (προφορικά / emails).
- Προσλαμβανόμενες ανάγκες → επειδή το θέμα προβάλλεται δημόσια και εδραιώνεται ως «κοινή λογική».
- Κανονιστικές ανάγκες → επειδή οι επαγγελματίες αξιολογούν και κρίνουν την ανάγκη ως σημαντική.
- Σχετικές ανάγκες → επειδή η ανάγκη συνεκτιμάται με άλλους παράγοντες (φτώχεια, σχολική αποτυχία, κοινωνικός αποκλεισμός).

Προσεγγίσεις στην εκτίμηση
κοινοτικών αναγκών

Προσεγγίσεις στην εκτίμηση κοινοτικών αναγκών

■ Η 1η προσέγγιση καθορίζει τις ανάγκες του πληθυσμού στόχου αποκλειστικά βάσει των διαβουλεύσεων με τους χρήστες και τους παρόχους υπηρεσιών, χωρίς προηγούμενες υποθέσεις για το τι μπορεί να είναι αυτές οι ανάγκες.

Η 2η προσέγγιση υποθέτει, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, ότι υπάρχει ανάγκη, και στη συνέχεια προσπαθεί να καθορίσει τους καλύτερους τρόπους για να καλύψει αυτές τις ανάγκες.

Προσεγγίσεις στην εκτίμηση κοινοτικών αναγκών

- Ο πρωταρχικός στόχος της εκτίμησης αναγκών θα πρέπει να είναι οι ανάγκες του πληθυσμού-στόχου και όχι των υπηρεσιών.
- Μέρος της διαδικασίας θα πρέπει να αφορά στο προφίλ των υφισταμένων υπηρεσιών για να μάθουμε, μεταξύ άλλων, που βρίσκονται, ποιοι είναι οι εξυπηρετούμενοι τους, και ποιοι είναι οι πόροι και το δυναμικό τους.

Προσεγγίσεις στην εκτίμηση κοινοτικών αναγκών

▣ Οι μέθοδοι της εκτίμησης αναγκών θα εξαρτηθούν από την προσέγγιση.

Χαρακτηριστικά των κοινοτικά προσανατολισμένων αναγκών

- ❑ Κινούνται από τα κάτω, από τις ανάγκες όπως εκφράζονται από τους ανθρώπους που ζουν σε μια συνοικία
- ❑ Διερευνούν συλλογικά και κοινωνικά προβλήματα στην κοινότητα
- ❑ Βάζουν την βάση για διάλογο των ομάδων με διαφορετικά συμφέροντα προς όφελος του συνόλου.

(J. P. Smith, 1996)

Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών με πρότυπο την κοινοτική ανάπτυξη

- ▣ Ολιστικός χαρακτήρας → αλληλένδετες ανάγκες
- ▣ Συνεργασία → υπηρεσίες, φορείς, τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο
- ▣ Ενδυναμωτικές, συμμετοχικές πρακτικές → έρευνα δράση ενδυνάμωση μελών κοινότητας.
- ▣ Κάλυψη πραγματικών αναγκών → συναίνεση πολιτών με σκοπό έρευνας

J.P. Smith, 1996

Άσκηση

- Γιατί το παρακάτω είναι “Εκτίμηση κοινοτικών αναγκών με πρότυπο την κοινοτική ανάπτυξη”;

- Σε μια γειτονιά, μετά από παράπονα για «παραβατική συμπεριφορά εφήβων», ο Δήμος θέλει να προχωρήσει άμεσα σε κάμερες και περισσότερη αστυνόμευση.
- Πριν ληφθεί απόφαση, συγκροτείται ομάδα με κοινωνική υπηρεσία, σχολείο, κέντρο υγείας, συλλόγους γονέων, τοπικούς φορείς και ομάδα νέων. Η ομάδα κάνει συναντήσεις με κατοίκους, συζητήσεις με εφήβους και χαρτογράφηση υπηρεσιών.
- Τα ευρήματα δείχνουν ότι το θέμα συνδέεται και με έλλειψη χώρων για νέους, σχολική διαρροή, οικογενειακή πίεση και δυσκολία πρόσβασης σε υποστήριξη ψυχικής υγείας.
- Τελικά αποφασίζεται ένα κοινό σχέδιο δράσης (χώρος νέων, mentoring, συνεργασία σχολείου-υπηρεσιών, επαναξιολόγηση με συμμετοχή κατοίκων).

Άσκηση

- Είναι εκτίμηση κοινοτικών αναγκών με πρότυπο την κοινοτική ανάπτυξη, γιατί δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα μονοδιάστατα (μόνο ως θέμα αστυνόμευσης), αλλά με ολιστική προσέγγιση, αναγνωρίζοντας αλληλένδετες ανάγκες (εκπαίδευση, ψυχική υγεία, οικογένεια, υποδομές).
  - Επίσης, βασίζεται σε συνεργασία πολλών φορέων και της κοινότητας (υπηρεσίες, σχολείο, γονείς, νέοι), άρα δεν είναι μόνο διοικητική απόφαση. Χρησιμοποιεί συμμετοχικές και ενδυναμωτικές πρακτικές, αφού οι κάτοικοι και οι νέοι συμμετέχουν στη διερεύνηση και στη διαμόρφωση λύσεων.
  - Τέλος, ακολουθεί λογική έρευνας-δράσης, επειδή τα δεδομένα οδηγούν σε κοινό σχέδιο παρέμβασης και επαναξιολόγηση, με στόχο την κάλυψη πραγματικών αναγκών με κοινωνική συναίνεση.
- ❓ Ολιστικός χαρακτήρας αλληλένδετες ανάγκες
  - ❓ Συνεργασία υπηρεσίες, φορείς, τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο
  - ❓ Ενδυναμωτικές, συμμετοχικές πρακτικές έρευνα δράση ενδυνάμωση μελών κοινότητας.
  - ❓ Κάλυψη πραγματικών αναγκών συναίνεση πολιτών με σκοπό έρευνας. (Smith, 1996)

Βιβλιογραφία

- Neuber, K. A., et al. (1980). Needs assessment: A model for community planning. Beverly Hills. CA: Sage Publications.
- Smith J. P. (1989), "Community work in recession: A practitioner's perspective", in Langan, M. & Lee P., Radical social work today, London, Unwan Hyman Ltd, 258-278
- Ζαιμάκης Γ., 2002, Κοινοτική Εργασία και Τοπικές Κοινωνίες, Ανάπτυξη, Συλλογική Δράση, Πολυπολιτισμικότητα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Fawcett, S.B., et al. (1992). Preventing adolescent pregnancy: An action planning guide for community-based initiatives. Lawrence, KS: Work Group for Health Promotion and Community Development, University of Kansas.
- Foster, D. (1994). Community assessment. Amherst, MA: AHEC/Community Partners.
- Minkler, M. (1997). Community organizing and community building for health. New Brunswick, NJ: Rutgers.
- Wikin, B.R., Altschuld, J.W. (1995). Planning and conducting needs assessments: A practical guide. Thousands Oaks, CA: Sage Publications.